

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 6. ДЕСЕМВРА 1887.

* ГОДИНА XII. *

ПОЗОРИШТЕ

* БРОЈ 37. *

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПОГЛЕД СА ПОЗОРНИЦЕ НА ПОЗОРНИЦУ.

ПИШЕ С. ЛУКИН ЛАЗИЋ.

III.

Напред наведени узроци створили су код већине грађанства настрано мишљење о глумачком сталежу, што је баш по само позориште свакако од штетних последица. Држим, да се ни једна идеја никако не да популарисати, ако се у опште сматра и мисли, да је у прљавим рукама, и да је не руководе искрене намере. Ма колико се скретала пажња на њу, увек ће се истичати предпоставка, да је то нешто узгредно, без чега се може бити; и тако ће та ствар, поред све своје вредности, остати за свакда као нешто занимљиво — иништа више.

Такви су назори погрешни и настрадали; то нити је право нити је добро, с тога ће бити потребно да се тачније испита.

Једном приликом, у ужем кругу, прављао је један грађанин најкрупнија и најзаплетенија позоришна питања, и то са толиком ватром и уверењем, као да је у томе прави стручњак, који је посвећен и у најтајније ситнице. Познајући га као имућна човека, упитах га, посечује ли редовно позориште, и да ли има своје стално седиште. Мој ги се беседник на то скучи, као опарен, и рече: да он не иде у позориште „из начела.“ Био је, вели, један једини пут, и то кад се представљао стеријин „Кир Јања,“ па ту и тутило! За тим, вада да оправда тај немар и оно своје недотупавно разглађање, додаде ове значајне речи:

„Е, мој господине, ко хоће да представља карактер, мора и сам имати карактера.“

И — шта мислите?! — ја тога човека познајем од најранијег детињства свог — и то као врло непоштена у сваком поступку. Па шта сам знао да му одговорим на толику дрскост? Рекао сам му, да случајно сваки глумац има толико карактера, да му сме саветовати, да ћути, кад се о карактеру поведе реч.

Другом неком приликом западне случајно један глумац у непознато друштво, где сам се и ја десио. Кад сам га представио, сви се срдачно руковаше с њим и начинише му места. Но кад дође ред, да се представи једном господину, који је седео с краја, он ти се јасно и гласно осече:

„Са тим сталежем нећу да се упознајем!“

Сви смо му се на то насмејали, као да је избацио бог зна какву досетку — ал' он ти се диже и оде. Нашем пријатељу било је и жао саувреде и криво што га је узнемирио, те припита дружину, какав је то човек. Сви, који су седели за столом, само се згледаше и одмануше руком, као да хтедоше рећи: Не дирај, то смрди! И то бејаше сав одговор.

Ето, видите, ова су два егземплада сами себи изрекли оцену. Ја се не сећам, да је икада какав збильски образован човек слично шта рекао.

Дакле, незнанje и неразумевање главни су повод овоме злу. Истина је, да су томе припомогли и многи ружни примери, који су се дешавали у глумачком животу, а

којима је баш сама публика давала повода. Ти изгреди већином су поникли из крајне немаштине, или при чани вина. Сигурно сте већ и сами толико пута чули, где се вели: „Какав ми је то српски глумац, који не може да није!“ и ако му не учиниш по вољи, онда си нико и ништа — неће ни да те погледа! Па онда, људи као људи, сваки има своју ћуд и неке „пасије.“ Неки воли да дражи, да исмева, да изазива — а неки то не воли и не може да трпи. Обичан грађанин има права, да буде по кад кад и луд, а српски глумац нема права ни да буде паметан, па баш ни онда — кад мора. А вальда се тек неће тражити од глумаца, да се оцепе од цelog света, и да се завуку у мишију руну?! За то велим, да није истина, да глумци развраћају публиху, него бапи на против, публика развраћа глумце.

Најпосле те све мане, које проистичу из природе самога живота, нису ни тако велике ни тако страшне. По гдекоја туча и у крајној неволи по гдекоји неисплаћен рачун, још се не може назвати општим пороком. И кад се тачно и непристрасно упореде греси и погрешке осталих стаљежа са глумачким, показује се знатна несразмера — и то на штету оних првих. Код глумца нема ни једнога од оних круп-

них зала, која пустоши и тамане остале сталеже, као што су убиства, паљевине, похаре, банкротства, обилажење закона, злоупотреба радне снаге, и т. д.

Сва је повика отуда, што је глумачки
сталеж веома мали, и што кружи на све
стране, па је — тако рећи — свима на
видику. Сваки тренутак у бескућничком
животу глумачком противче на очиглед це-
лом свету, па с тога и њихове мане тако
јако упадају у очи — јер ни једну не
поједе помрчина. Све, што се код глумаца
дешава, то је јавно, изложено свачијој
критици, јер се догађа скоро на улици; а
публика се опет врло радо и врло страсно
забавља глумачким погрешкама, само да
забашури своје. Па, боже мој, шта ти се
ту не надовеже, шта ли се не исхити, само
да причица буде пикантнија, па макар баш
и не била пристојна. Много ли се таквих
несланих ћаконија утроши и по крчмама
и по салонима!

Али ваљда ће једном доћи оно жељено време, кад ће се свакоме судити по заслуги Ко верује у то време, тај верује у човечански напредак. Људи ће кад тад доћи до уверења, да има само три ствари, које морамо безусловно уважавати, а то су: рад, интелект и врлина.

Л И С Т И Т И.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У Н. САДУ.

(Гренгоар. Позоришина игра у 1 радњи, од Т. Банвиља, превео Ј. Ђорђевић. Приказана З. дец. о. г. „Поклон.“ Шаљива игра у 1 чину, од К. А. Гернера, превео Сава Петровић. Први пут приказана З. дец. о. г.)

Банвиљев „Гренгоар“ више пута је представљан на нашој позорници. Комад је такав, да га човек увек ради гледа, па ма га и више пута гледао. У овом комаду хоће писац да изнесе како прави дух задобива свет. Гренгоар показа моћ духа свог. Резултат његове бурне фантазије постиже код краља — смрт, али моћ духа привели срце краљево, и краљ му оправити — шта више жели да га усрећи и то баш с оном, коју је упоређивао са звездом сјајном, и коју и сам краљ хоће да уда за њега. Он остаје с њом, њих

двоје сами! Гордо чедо Симона Фурнијера, то љубимче краљево, мало по мало положе оружје пред Гренгоарем. Па је л' ко противан био, што је Гренгоар задобио Јујзу? Не, па ни сам Симон. Приказ је био врло добар. Г. Ружић (Гренгоар) као стари јунак у панциру ове улоге задобија све, заноси све. То је био Гренгоар како га је сам писац замислио. Ми се можемо поносити што имамо у г. Ружићу Гренгоара, на коме нам могу завидити странци. Г. Милковић (Лудвик) приказао је Лудвика као доброћудног старца, а такав Лудвик није. Г. Милојевић (Симон Фурније) верно је приказао пријатеља краљевог, који само клима главом. Гђуца Л. Хаџићева (Јујза) била је сасвим као што треба: охоло чедо и љубимче краљево. Веома је лепо изнела и занос и љубав према Гренгоару. Гђа

Т. Лукићка (Николија Андријева) изипила је први тут на позорницу као члан позоришне дружење и можемо рећи, да је добро одиграла удавицу и пријатељицу краљеву. Сретан јој и даљи рад! Г. Лазић (краљев бербер) у главном је добро играо, али глас као да му је био таван овог вечера.

За овим комадом приказана је први пут шаљива игра „Поклон.“ Гернер је доста познат читалачком свету. Па и у овом комаду извео је на вешт начин заплет, који пониче из неспособности разума. Вереница чека вереника. Он долази. Она се с њим забавља и он јој казује, да јој је донео поклон, што јој је обећао још пре годину дана. У то мораде ићи кнезу на аудијенцију, па кључ остави вереници, да она извади поклоди. Заједно са оцем, матером и осталом родбином почне она вадити поклоне, а кад тамо, а оно у коферу све сама љубавна писма, фотографије — па чак и писмо, из ког се види да се вереник већ оженио.

Сви су редом озлојеђени на такав поклон и на таквог вереника. Но кад дође, он им, у неприлици, покаже, да то није његов кофер, што се после и осведочило, кад је дошао путник Глокеншлапер по свој кофер, а донео вереников. Писац је врло живо и лепо извео све, а глумци су ту ситницу врло добро приказали. Особито се показала овог вечера гђа Зорка Милојевића, гђа М. Максимовића и гђа Ј. Добриновића. Не мање заслужују похвалу и г. Добрановић, г. Миљковић и г. Марковић, који су сви живом игром својом много допринели, да публика није излазила из смеха.

К—І.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(„Наш пријатељ Некљужев“), од А. Ј. Пальма, који је 14. дец. први пут приказиван, постигао, је потпуни успех. Позоришна управа, која се дugo жацала, да сегне за руском драматургијом, доживела је већ после првога огледа такав успех, који ће је охрабрити, да позоришни репертоар обогати и другим новијим делима руске драматичке књижевности. Некљужев је у неку руку сродник Хлестакова „Ревизора“, но док је Хлестаков само из лакоумности и донекле силом прилика варалица и уља, дотле је Некљужев препреден лопов *in optima forma*, која неможе да се поправи, па у том поводу не може да избегне казну, него напокон путује у Сибирију. Уз Некљужева је главна особа у драми Наташа Јаптева, руска девојка, какву у толиким екземплярима познајемо из знаменитих руских романа и која се толико разликује од својих западноевропских сестара. Она, заљубивши се у Некљужева, нема само на уму, да га добије за мужа,

то јој је шта више најмања брига, она пре свега хоће да га спасе у очима света, она је спремна поћи у Сибирију с њиме, да му — спасе душу, јер она верује у бога, у поштење и у спас душе. Али ту њену жељу не појми право Некљужев; он се ни при судбеној расправи испонаша као покајник, који би желио да кајањем спасе душу своју, те да се очисти од греха, па кад Наташи једна несрећна жртва његова лоповљука приметом покаже, што је право поштење и чиста савест, она увиђа, да и нема цели, да иде с њим у Сибирију, те тако јој преостаје само једно: да моли за спас његове душе.

За складну, заокружену представу требало је бар још 2—3 пробе, али главни интерпрети решили су своје тешке задаће изврсно, те се и њиховом вештачком приказивању може захвалити, што је новитет постигао потпуни успех. Некљужева је приказивао г. Фијан тако, да је у неким призорима самога себе надкрилио. Велик призор на свршетку 2. чина спада међу ремек-дела глумачке карактеристике, а једнаком је готово вештином г. Фијан у 4. чину и мимиком и гестом и речју тако детаљира карактер Некљужева, да му је гледалац могао у душу завирити. — Наташу је приказивала гђа Ружићка-Строцијева с толиком љубављу, тако складно, верно и досједно — премда та улога неспада у ред њених обичних улога францеске шаблоне — да нас је готово изненадила, те у великом призору на свршетку 2. чина одликована је великим прекрасном китом цвећа. — Госп. Брани као трговац Јаптев помогао је створити са споменутим главним јунацима трифолијум, који може служити на част народној нашој позорници. Како гђа Строцијева, тако и г. Фијан и Брани били су изазивани на отвореној сцени, а при закључним чиновима морао се застор више пута подићи. Несемо да неистакнемо, како је гђа Флидер (Андоћа Феђујина) изврсно глумила, те је такођер била иза великог призора у 3. чину на отвореној сцени изазвана. Својим задаћама потпуно задовољили су и гђа Перисова (Ана Ивановна) и г. Драгугин Фрајденрајх (Капитоша). Неки још нису знали улога — *nomina sunt odiosa!* — али ће их до репризе сигурио научити, па ће тако реприза бити још сјајнија. — Комад је трајао до 11 сата; по буду ли у будуће међучинови нешто краћи, те скратили вешта рука неке призоре у 1., 3. и 5. чину, комад ће се моћи до $10\frac{1}{2}$ сата свршавати, а уз то би и у драматском смислу прекратом само добио.

Ми ћемо се на „Некљужева“ још опширије осврнути.
Н. Н.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

18. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 6. ДЕЦЕМБРА 1887.

Представа за децу са спуштеним ценама:

ВАМПИР И ЧИЗМАР.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕВАЊЕМ, ПО Ј. СИГЕТИЈУ ПРЕРАДИО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

(РЕДИТЕЉ: ДОБРИНОВИЋ.)

I. ЧИН.

О С О Б Е:

Мајстор Ђира . . .	Миљковић.	Први . . .	Кестерчанек.
Перса, жена му . . .	Ј. Добриновићка.	Други { сељак . . .	Врга.
Анка, ћка му . . .	М. Максимовићева.	Трећи . . .	Живковић.
Миша, чизмар. шегрт	Добриновић.	Црва . . .	С. Миљковићка.
Ставра, трговац . . .	Димитријевић.	Друга { жена . . .	Д. Николићева.
Влајко, тутор милин	Васиљевић.	Трећа { жена . . .	Т. Лукићка.
Биров	Лазић.	Четврта . . .	З. Милојевићка.

Први чин збива се у кући мајстор-ђириној. Збива се у српском селу близу Новога Сада.

За тим први пут:

МИЛОШ У ЛАТИНИМА.

СЛИКА У 1 ЧИНУ, С ПЕВАЊЕМ, ОД М. П. ШАПЧАНИНА. (РЕДИТЕЉ: МИЉКОВИЋ.)

О С О Б Е:

Бан од Котара . . .	Лазић.	Први Латинин . . .	Врга.
Милош Обилић . . .	Миљковић.	Други Латинин . . .	Марковић.
Полихроније . . .	Лукић.	Један Србин . . .	Живковић.
Отац Опат	Милојевић.	Звонар	Кестерчанек.
Прва Госпа } латинке	С. Миљковићка.	Голубан	Димитријевић.
Друга Госпа } латинке	З. Милојевићка.	Антун. . . .	Васиљевић.

Српска и латинска господи, Латини и Латинке. — Догађа се у Котарима.

У уторак 8. децембра: „ГОСПОДАР ОД КОВНИЦА.“ Позоришна игра у 4 чина, написао Жорж Оне, превео М. Ђ. Глишић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 сахата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 3 А СВРШЕТАК У 5 САХАТА.

(B. dt. fiz.)